

Direktør kriminalomsorgsregion
Direktør KRUS
Direktør KITT

Nr.
KSF 2/2010

Vår ref:
201005164 TRH

Dato:
2.9.2010

Endring av rutiner for urinprøvetaking i kriminalomsorgen

1. Endring av praksis til å bruke hurtigtester som hovedregel

Kriminalomsorgen skal motvirke at det begås kriminalitet, herunder besittelse og bruk av illegale rusmidler, under straffegjennomføring og varetekt. Høy kontrollaktivitet bidrar til dette. I tildelingsbrevet for 2010 ber vi derfor kriminalomsorgen opprettholde høy kontrollaktivitet, blant annet ved bruk av urinprøver.

Fra høsten 2008 har kriminalomsorgen jevnlig brukt hurtigtester som kan gi utslag på rusmidler i urinprøver som et supplement til ordinære urinprøver. Kriminalomsorgens sentrale forvaltning vil utvide bruken av hurtigtester. *Hovedregelen skal heretter være bruk av hurtigtester som primær testmetode.* Kriminalomsorgens sentrale forvaltning ønsker med andre ord å snu bruken av tester – fra ordinære urinprøver til hurtigtester som er godkjent av Kriminalomsorgens sentral forvaltning for bruk i kriminalomsorgen. Det er imidlertid viktig å etablere gode rutiner for testingen. Blant annet må domfelte gjøres kjent med konsekvensene av positivt utslag.

2. Grunnlaget for bruken av urinprøver

Straffegjennomføringsloven §§ 40 og 58 med underliggende regelverk regulerer hva som skal regnes for brudd ved gjennomføring av fengselstraff – herunder soning etter § 12 og § 16 – og samfunnsstraff.

For å ilegge en reaksjon er det normalt nok at det objektivt sett foreligger sannsynlighetsovervekt (mer enn 50 %) for at innsatte/domfelte har begått handlingen.

Som hovedregel skal det foreligge endelig analyseresultat fra urinprøve, utåndingsprøve eller blodprøve eller fra andre undersøkelser før det ilegges reaksjon som følge av inntak av rusmidler, bedøvelsesmidler eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig forskrevet.

Tilsvarende gjelder ved gjennomføring av narkotikaprogram med domstolskontroll og program mot ruspåvirket kjøring.

Reglene om reaksjoner på brudd ved gjennomføring av straff ble fastsatt før kriminalomsorgen fikk anledning til å benytte hurtigtester. Spørsmål knyttet til bruk av hurtigtest er således ikke uttrykkelig regulert i regelverket. Hensynet til rask avklaring og kostnadshensyn tilsier at kriminalomsorgen som *hovedregel* benytter hurtigtester framfor analyse ved Folkehelseinstituttet (FHI). Det er imidlertid en del begrensinger i anvendelsesområdet for hurtigtestene fordi resultatene ikke er like sikre som ved ordinær analyse ved FHI. Positivt testresultat ved hurtigtest er ikke godt nok som eneste bevis for rusmiddelbruk i kriminalomsorgen. Hurtigtestene gir heller ikke målingsgrunnlag for stigende eller synkende verdier, eller om et positivt resultat kan skyldes legalt inntak av legemidler.

Kriminalomsorgen skal alltid sende urinprøven til FHI for nærmere analyse i følgende tilfeller:

- Når kriminalomsorgen er kjent med at domfelte bruker legale medikamenter som gir positivt utslag på en hurtigtest
- For prøve som avkreves ved påbegynt straffegjennomføring (innkomstprøve), for å avklare domfeltes senere rusmiddelbruk – såkalte 0-prøver. Dette gjelder bare tilfeller der hurtigtest først har gitt positivt utslag
- Når prøven skal vise om rusmiddelbruken er stigende eller synkende sammenliknet med tidligere positivt resultat

3. Konsekvenser av positivt og negativt resultat fra hurtigtest

Negativ hurtigtest

Hvis hurtigtesten ikke gir positivt utslag, er det unødvendig å sende prøvene til FHI for videre analyse, med mindre domfelte oppfattes som ruset eller det for øvrig foreligger mistanke om at hurtigtesten feilaktig er negativ.

Positiv hurtigtest

Erfaring viser at hurtigtesten i sjeldne tilfeller kan gi uriktig positivt utslag til tross for at innsatte/domfelte ikke har inntatt ulovlige rusmidler, eller negativt utslag selv om innsatte/domfelte har inntatt ulovlige midler. Som nevnt ovenfor, er positivt hurtigtestresultat ikke nok som eneste bevis til å ilegge reaksjon for forholdet. Tilsvarende gjelder andre avgjørelser hvor inntak av rusmidler kan ha betydning for utfallet, for eksempel innvilgelse av eller inndragning av permisjon, frigang, overføring til mindre restriktivt fengsel/avdeling osv..

Resultatet fra hurtigtesten må alltid bekreftes enten ved at domfelte innrømmer rusmiddelbruk, eller ved at det foreligger en observasjon av innsatte/domfelte som bekrefter mistanken. Erkjennelse og eventuell observasjon av ruset tilstand skal nedtegnes skriftlig, jf. egne rutiner for dette. Dersom resultatet fra hurtigtesten er bekreftet slik som nevnt, er det ikke nødvendig å sende prøve til FHI for å ilegge reaksjon.

Dersom hurtigtesten er positiv, men kriminalomsorgen verken har observasjon som bekrefter mistanke om inntak av rusmidler eller domfelte innrømmer å ha inntatt rusmidler, må urinprøve sendes FHI for analyse. Hurtigtesten må med andre ord bekreftes med en spesifikk analytisk metode i et laboratorium for å gi et sikkert resultat.

Retningslinjene ovenfor gir minimumskrav for å konstatere blant annet brudd under straffegjennomføring i og utenfor fengsel. Det er ikke noe i veien for at enhetene velger å sende

flere prøver til FHI for nærmere analyse. Der resultatet av hurtigtesten virker påfallende, bør dette være hovedregelen.

Det vises for øvrig til retningslinjer om gjennomføring av straff pkt 3.32 om undersøkelse for å avdekke bruk eller besittelse av rusmidler mv.

Med hilsen

Marianne Vollan
ekspedisjonssjef

Jan-Erik Sandlie
prosjektleder